

І. П. Міщук

Оцінювання ефективності системи логістики підприємства торгівлі

Уточнено зміст і напрями логістичної діяльності підприємства торгівлі. Проаналізовано методичні підходи до визначення сутності ефективності логістичної діяльності торговельного підприємства та її вимірювання. Обґрунтована необхідність оцінювання ефективності системи логістики з використанням адаптованих до специфіки логістичної діяльності в торгівлі показників. Запропоновано методичний підхід до вимірювання ефективності логістичної діяльності підприємств торгівлі та управління нею за системою індикаторів.

Ключові слова: логістика, торгівля, логістична діяльність, система логістики підприємства торгівлі, ефективність, оцінювання ефективності, показники ефективності.

Постановка проблеми. Поглиблення ринкових трансформацій в економіці України супроводжується зростанням кількості та видового різноманіття суб'єктів споживчого ринку і загостренням конкурентної боротьби між учасниками різноманітних каналів збуту. При цьому одним з найбільш дієвих інструментів досягнення конкурентних переваг для окремих товаровиробників та їх партнерів є створення ефективних в організаційному, техніко-технологічному, економічному аспектах об'єднань із торговельними підприємствами у формі логістичних ланцюгів, які за своєю суттю є одним із найбільш поширених видів логістичних формувань – специфічних форм об'єднання суб'єктів господарювання, задіяних у процесах просування матеріальних ресурсів, незавершеної та готової продукції на всіх стадіях виробничо-комерційного процесу, які організуються на засадах інтеграції їх діяльності з метою забезпечення найбільш адекватних потребам кінцевих споживачів параметрів товарного потоку.

У професійному середовищі поширеною є думка, що в сучасних економічних умовах на перший план виходить не конкуренція між товарами чи їх виробниками, а конкуренція між об'єднаннями учасників логістичних ланцюгів, тому питання створення та забезпечення ефективного функціонування логістичних формувань є предметом постійної уваги науковців і практиків. Зазначимо, що участь окремих суб'єктів господарювання в логістичних формуваннях об'єктивно відображається не лише на організації та ефективності комплексу логістичної діяльності даних підприємств, але й на результатах та ефективності їх господарської діяльності (загалом та в розрізі окремих функціональних підрозділів і служб), визначення яких може підтвердити або заперечити доцільність самої участі даного учасника у логістичному ланцюгу з точки зору забезпечення його власних економічних інтересів.

Таким чином, господарська практика вимагає розроблення об'єктивних інструментів визначення наслідків (і результатів) участі підприємства у такому логістичному формуванні, що пов'язано із оцінюванням ефективності його логістичної діяльності (чи ефективності, створеної для забезпечення такої діяльності системою логістики).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Попри наявність значної кількості зарубіжних та вітчизняних публікацій наукового, науково-практичного, навчального характеру щодо організації логістичної діяльності підприємств чи побудови логістичних формувань [1–5], саме питання методологічного та методичного забезпечення створення й забезпечення ефективного функціонування логістичних формувань за участю підприємств роздрібної та оптової торгівлі у вітчизняній науці і

Міщук Ігор Пилипович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри комерційної діяльності та підприємництва Львівської комерційної академії.

© І. П. Міщук, 2012

практиці розроблені недостатньо. Це, зокрема, стосується проблеми використання у створюваних логістичних формуваннях ресурсного потенціалу задіяних у логістичних процесах конкретних торговельних підприємств та оцінки ефективності систем логістики оптового чи роздрібного торговця (це при тому, що у вітчизняній теорії сам термін «система логістики підприємства» (або «логістична система підприємства») та його зміст все ще залишаються предметом наукових дискусій).

Питання організації логістичних формувань і управління комплексом логістичної діяльності підприємств сфери обігу (загалом чи в окремих аспектах) відображено у процесах М. Крістофера [6], О. Тонндорфа, К. Рутковського, Ф. Кнолля, А. Гаджинського, К. Ковальова, С. Уварова, П. Щеглова, М. Кіршиної, В. Стаханова, Р. Шеховцова, Л. Фролової, Т. Москвітної, Н. Бойко, Б. Мізюка, Т. Хлевицької, Л. Гончар, Н. Питуляк та ін. При цьому в центрі уваги в роботі К. Ковальова перебували питання створення ефективної системи логістики підприємства роздрібною торгівлі мережевого типу [7]; у монографіях Л. Фролової домінують аспекти, пов'язані з визначенням ефективності діяльності торговельного підприємства на засадах логістичного підходу до управління фінансовими потоками [8]; Т. Хлевицька розглядає механізми логістичного управління фінансовими (грошовими) потоками торговельних підприємств [9]; Л. Гончар акцентує основну увагу на використанні комерційної логістики як інструменту системного управління товарними та супутніми потоками підприємства роздрібною торгівлі [10]; Б. Мізюк і Н. Бойко аналізують інструментарій управління інформаційними потоками в системах логістики торговельних мереж та методологію оцінки його ефективності [11].

Завдяки зазначеним працям вчених створена можливість використання різних підходів до оцінювання діяльності торговельних підприємств через систему показників, які відображають рівень оптимізації управління логістичними потоками, визначений переважно на основі показників їх фінансово-господарської діяльності. Проте, на наш погляд, існує потреба в подальшому удосконаленні існуючих підходів та методик оцінювання логістичної діяльності торговельних підприємств шляхом урахування не лише фінансових показників, але й показників, які б відображали результативність і відповідно ефективність власне логістичних процесів (пов'язаних насамперед із здійсненням операцій просторового та часового переміщення елементів потоків товарів і реалізацією їх кількісних та якісних трансформацій). Така ситуація обумовлює актуальність даного дослідження та визначає мету цієї статті.

Метою статті є аналіз сучасних теоретичних підходів до трактування сутності логістичної діяльності торговельних підприємств та вимірювання її ефективності, а також обґрунтування методики оцінки та системи індикаторів, орієнтованих на визначення ефективності системи логістики підприємства торгівлі та управління нею «за відхиленнями».

Результати дослідження. Сучасна економічна теорія розглядає торговельне підприємство як складний організаційно-економічний і водночас техніко-технологічний комплекс, який характеризується власними цілями, структурою, сукупністю різноманітних зовнішніх та внутрішніх зв'язків, який розвивається з певними закономірностями та особливостями.

Стратегічні цілі торговельного підприємства базуються передусім на реалізації комерційної стратегії, пов'язаної із задоволенням потреб потенційних споживачів у певних товарах за умови забезпечення певного рівня торговельного обслуговування, що досягається шляхом виконання комплексу суто торгових (комерційних) операцій у поєднанні з блоком маркетингової діяльності. Поряд з цим необхідною передумовою для здійснення торговельним підприємством процесів продажу товарів є їх наявність у відповідних пунктах продажу (об'єктах торговельної мережі) у формі відповідних товарних запасів. Доведення товарної маси у потрібних обсягах, асортименті, з

І. П. Мішук. Оцінювання ефективності системи логістики підприємства торгівлі

необхідним рівнем якості до кожного із розосереджених у просторі торговельних об'єктів до моменту висунення запиту від споживачів із оптимальним рівнем витрат на товарорух (що дозволяє сформувати найбільш прийнятну для них ціну реалізації), є предметом логістичної діяльності торговельного підприємства.

Логістична діяльність підприємства торгівлі на практиці переважно розглядається як сукупність логістичних операцій, що забезпечують рух вхідного, внутрішнього (внутрішньомагазинного – для підприємств роздрібною торгівлі, внутрішньоскладського – для підприємств оптової торгівлі) та вихідного товарних потоків, рух аналогічних потоків тари і пакувальних матеріалів, торговельного обладнання та інвентарю, потоків торговельних послуг, а також пов'язаних із ними інформаційних і фінансових потоків. Зважаючи на завдання, зміст і характер робіт з даними потоками (перш за все – із товарним потоком), у загальному комплексі логістичної діяльності підприємства торгівлі можна виділити блоки закупівельної, збутової, внутрішньовиробничої (виробничі за суттю та специфічні за формою торгово-технологічні процеси у межах торговельних об'єктів), формування інфраструктури логістичних процесів (визначення потреби в об'єктах оптової/роздрібною торгівлі, планування їх розвитку й розміщення на полігоні обслуговування, забезпечення технічного оснащення торговельних об'єктів), складської, транспортної, інформаційної логістики, управління замовленнями та управління запасами, а також організаційно-управлінську діяльність із створення та управління логістичною діяльністю торговельного підприємства як єдиною системою.

Розвиток конкуренції в економіці обумовлює необхідність не лише здійснення відповідних логістичних операцій для потреб організації господарсько-торгівельної діяльності в межах єдиного торгово-технологічного процесу торговельного підприємства, але й виконання їх на засадах організаційної, техніко-технологічної, інформаційної, економічної та методологічної єдності з рештою учасників інтегрованого ланцюга постачань задля недопущення технологічних розривів (конфліктів) у процесах руху елементів матеріальних потоків (рис. 1).

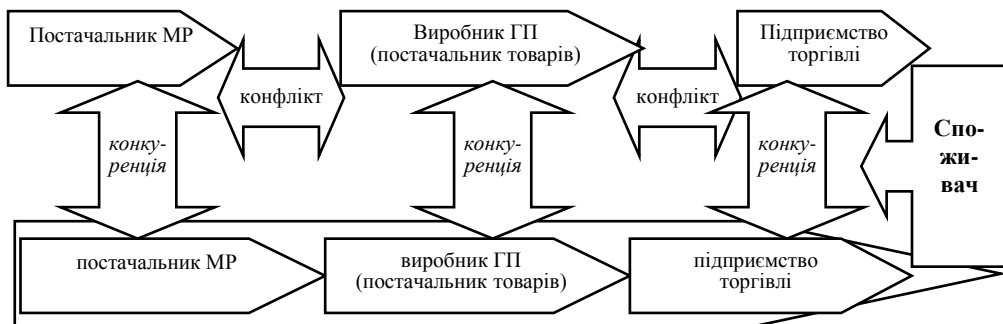

Рис. 1. Конфлікти і конкуренція в умовах розвитку інтегрованих систем логістики

У цих умовах актуальним питанням управління торговельним підприємством є забезпечення відповідності даних вимозі рівня виконання комплексу логістичної діяльності та її окремих функціональних блоків, що традиційно вимагає визначення ефективності логістичної системи (при трактуванні самої логістичної системи, запропонованої О. Маліковим як «... об'єднання виробничих, торговельних та/або транспортних підприємств, їх структурних підрозділів або окремих дільниць разом із комплексом технічних засобів та дій, які забезпечують доведення матеріальних (у т.ч. товарних) потоків від пунктів їх зародження із залученням різноманітних виробників та посередників до кінцевих споживачів шляхом виконання над ними відповідних

логістичних операцій (складування, зберігання, перевезення, укрупнення/розукрупнення партій вантажів, збирання, обробка, передавання інформації про параметри потоку)» [12]). В такому випадку можна (і потрібно) визначати ефективність логістичної діяльності щодо: 1) певної сукупності суб'єктів господарювання, які об'єднані у логістичному ланцюгу; 2) певної сукупності виробничих (у найширшому розумінні терміна) об'єктів – цехів, складів, терміналів, функціональних зон, окремих робочих місць, в яких виконуються логістичні операції над елементами матеріального потоку, і для чого у них використовуються різноманітні види обладнання; 3) певної сукупності дій (операцій, процесів, робіт, процедур), які потрібні, щоб відбувся рух матеріального потоку в логістичному ланцюгу загалом та на його окремих стадіях. При цьому визначення ефективності логістичної діяльності можна здійснювати як відносно інтегрованого логістичного ланцюга, так і відносно його окремих ланок (зокрема – торговельних підприємств або їх окремих підрозділів, що формують службу логістики).

Проте реалізація такого завдання на практиці ускладнюється у зв'язку з певною закостенілістю організаційних структур у підприємствах торгівлі України. Так, виконання логістичних функцій більшості із зазначених блоків на вітчизняних великих і середніх підприємствах оптової і роздрібною торгівлі, як правило, покладається на окремі функціональні підрозділи, діяльність кожного з яких підпорядковується завданню реалізації поставлених цілей у межах окремої функціональної сфери логістичної діяльності; натомість у переважній більшості дрібних торговельних підприємств (які в загальній чисельності торговельних підприємств України становлять понад 80-85%) через обмеженість чисельності персоналу функціональні логістичні підрозділи, як правило, не виділяються, а виконання комплексу логістичних функцій та операцій поєднується з роботами комерційного, маркетингового, управлінсько-господарського блоку. Тому їх робота оцінюється не стільки за показниками логістичної діяльності, скільки через досягнення цілей комерційної, маркетингової чи господарсько-торгівельної діяльності.

Як зазначає Ю. Пономарьова, у спеціальній літературі немає єдності щодо визначення ефективності логістичної системи, хоча найчастіше основним критерієм такої ефективності вважають мінімізацію логістичних витрат у поєднанні з досягненням необхідного рівня логістичного сервісу. Як приклад, даний автор під ефективністю логістичної системи пропонує розуміти «...показник (або систему показників), який характеризує рівень якості функціонування логістичної системи за заданого рівня загальних логістичних витрат» [13]. Наведена дефініція сформована з позицій кінцевого споживача в інтегрованих ланцюгах поставок і зорієнтована на визначення рівня якості обслуговування його замовлення, але не дозволяє визначити ефективність виконання логістичних процесів та операцій в організаційних межах одного з учасників такого ланцюга. В той самий час, на наш погляд, ефективність логістичної системи має відобразитися співвідношенням не одного, а комплексу результатів діяльності такої системи до витрат на її функціонування, а тому потрібно застосовувати методики, які передбачають багатокритеріальну оцінку ефективності логістичної системи за критеріями «витрати», «задоволення споживачів/якість», «час», «активи», «технології» тощо.

Разом з тим у відомих нам методиках, які реалізують таку ідею щодо торговельних підприємств, особливо активно використовуються показники, що відображають фінансові результати господарської діяльності підприємства, яке ототожнюється з логістичною системою. Такий підхід до визначення ефективності логістичної діяльності підприємства торгівлі на основі переважно фінансових показників діяльності даного суб'єкта господарювання знайшов широкий відгук не лише серед практиків, але й серед науковців. Так, російські вчені Б. Єсенькін та М. Крилова визначають ефективність логістичної системи як здатність створювати «корисності для споживача» (виражені в розмірі різниці між вихідним потоком товарів і вхідним потоком ресурсів), що

І. П. Мішук. Оцінювання ефективності системи логістики підприємства торгівлі

супроводжується зростанням доходів торговельного підприємства завдяки перевищенню обсягів отримуваних фінансових засобів над розміром коштів, сплачених за використувані ресурси [14] (рис. 2).

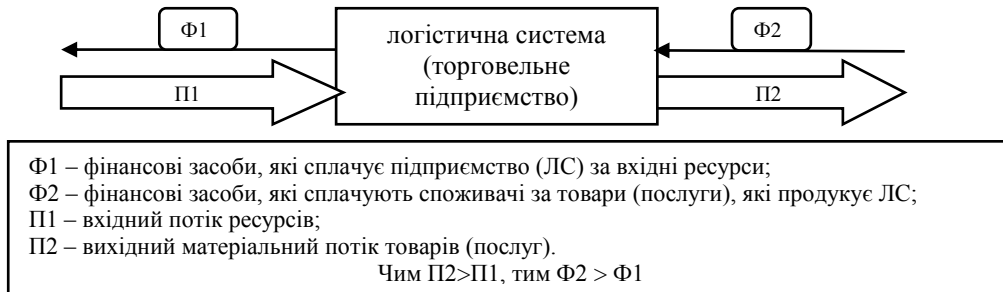

Рис. 2. Ефективність логістичної системи (згідно з [14])

На наш погляд, такий підхід є не зовсім коректним, оскільки (як мінімум): по-перше, підприємство є складною економічною системою, в межах якої система логістики (логістична система) є лише однією з підсистем нижчого порядку; по-друге, обсяги коштів, сплачених споживачами за товари і послуги, є результатом виконання не лише логістичних операцій, але й наслідками прийнятих і реалізованих комерційних, маркетингових рішень (ефективний мерчандайзинг, активна промоція, стимулювання продажів тощо).

Проблематичним є також визначення ефективності логістичної діяльності підприємства торгівлі через співвідношення фінансових результатів та витрат, які пов'язані з окремими товарними потоками, що виникають унаслідок реалізації певних комерційних угод суб'єкта господарювання (за аналогією з методикою, запропонованою у [15]), оскільки в умовах одночасного здійснення багатьох угод об'єктивно розподілити логістичні витрати (а також умовно-постійні витрати підприємства, які не належать до категорії логістичних витрат) не видається можливим.

Варто звернути увагу і на те, що об'єктивність результатів оцінювання ефективності логістичної діяльності торговельного підприємства при застосуванні методик, які базуються на аналізі фінансових результатів підприємства, істотно знижується унаслідок специфіки формування показників прибутку/збитку, адже фінансовий результат звітного року залежить від результатів діяльності у попередньому році. Крім того, низькі фінансові результати вітчизняних торговельних підприємств можуть пояснюватися не лише причинами низької ефективності логістичної діяльності, але й недоліками в організації комерційної діяльності, асортиментної роботи, економічного планування, загалом – невідповідністю їх господарського механізму ринковим умовам господарювання, яке проявляється через «...несучасний рівень торгово-технологічних процесів; відсутність зв'язку між розмірами та складом матеріально-технічної бази й обсягами та структурою попиту; асортимент та якість товарів, що недостатньо відповідають запитам покупців. Для інших – невідповідність між витратами й роздрібними цінами, між витратами й обсягами реалізації товарів» [16].

На наш погляд, застосування даного підходу дозволяє визначати не стільки ефективність логістичної діяльності торговельного підприємства, скільки результативність його господарсько-торговельної діяльності, під якою слід розуміти комплексне відображення кінцевих результатів діяльності підприємства торгівлі при реалізації товарів за певний проміжок часу, що забезпечується певним рівнем використання його потенціалу. При цьому згідно з теорією менеджменту поняття

«результативність» не є тотожним поняттю «ефективність», оскільки перше відображає співвідношення результатів (ефекту) з потенціалом (ресурсами) підприємства, а друге – співвідношення результатів (ефекту) з витратами щодо їх досягнення (при цьому під ефектом розуміється «...результат, що характеризує успішність, корисність функціонування окремого процесу або системи в цілому, тобто позитивні тенденції в розвитку суб'єкта господарювання» [17]).

Виходячи з цього, вважаємо, що питання оцінювання результативності системи логістики торговельного підприємства мають бути предметом стратегічного аналізу (як елемент і передумова стратегічного планування), натомість, для потреб тактичного та оперативного управління логістичною діяльністю торговельного підприємства важливо розробити окрему систему (та відповідну методику) оцінювання ефективності власне логістичної діяльності даного суб'єкта господарювання, яка б відображала динаміку зміни співвідношень між результатами здійснення логістичних операцій та логістичними витратами на їх досягнення; при цьому сам показник динаміки даного відхилення може використовуватись як індикатор поведінки даної системи та сигналізувати про необхідність здійснення змін у ній шляхом прийняття відповідних управлінських рішень.

Такий підхід до оцінювання ефективності логістичної діяльності торговельного підприємства прямо узгоджується з ідеями кібернетичного регулювання як інструменту логістичного менеджменту, що передбачає управління системами (процесами) «за відхиленнями» індикаторів поведінки системи. Зрозуміло, що реалізація даного підходу пов'язана з необхідністю формування відповідної системи індикаторів, тобто набору показників, які б відображали всі аспекти логістичної діяльності щодо кожної з функціональних сфер логістики з урахуванням специфіки діяльності (оптова, роздрібна торгівля) конкретного підприємства, а також – результати функціонування такої логістичної системи. Вимірювання ефективності логістичної діяльності для потреб оперативного і тактичного управління в такому випадку перетворюється у визначення рівня відхилення індикатора (набору індикаторів) від його еталонного значення (за еталон може братися значення показника, визначене на основі нормативів, стандартів, техніко-економічних розрахунків, результатів базових періодів).

Аналіз існуючих методичних розробок з питань ефективності логістичних систем засвідчує, що найбільш правильним є формування переліку індикаторів з урахуванням системного зв'язку між логістичною діяльністю як головним бізнес-процесом (наскрізним процесом товаропросування – від визначення потреби до продажу/доставки товару споживачеві), функціональними блоками логістичної діяльності (які виділяються в результаті декомпозиції головного бізнес-процесу з групуванням логістичних функцій та покладанням їх на окремі структурні підрозділи торговельного підприємства (департаменти, відділи в межах служби логістики)), а також окремими логістичними операціями (роботами, процедурами), виконання і відповідальність за які покладається на конкретних працівників (категорії персоналу). Такий зв'язок передбачає формування єдиного показника ефективності системи логістики торговельного підприємства (інтегрального індикатора) на основі урахування показників ефективності логістичної діяльності щодо кожного функціонального блоку (наприклад, «Закупівлі і управління товарними запасами», «Транспортування», «Складування», «Інформаційна логістика та управління логістичною діяльністю», «Збутова логістика (оптові/роздрібні продажі)», «Виробнича логістика торговельного підприємства (включаючи організацію внутрішнього простору торговельних об'єктів, забезпечення торгово-технологічним обладнанням, організацію потоків покупців)», «Обслуговування споживачів») з урахуванням важливості відповідного блоку (загальні індикатори), які, у свою чергу, розраховуються на основі часткових показників ефективності у межах окремих логістичних функцій. При цьому вагомість загальних показників доцільно визначати за

І. П. Мішук. Оцінювання ефективності системи логістики підприємства торгівлі

питомою вагою логістичних витрат на виконання певного функціонального блоку в загальних логістичних витратах торговельного підприємства, інформація про які може бути отримана завдяки обліку «за центрами витрат».

Наголосимо, з урахуванням задекларованого вище підходу кожен частковий індикатор ефективності логістичної діяльності має відображати співвідношення фактичних та еталонних (базових) результатів виконання певних логістичних операцій (робіт, процедур), виражене в індексній формі, зіставлене з вираженим в аналогічній формі співвідношенням логістичних витрат на їх виконання; при цьому через складність об'єктивного розподілу витрат у розрізі окремих операцій (робіт, процедур) вважаємо за можливе використовувати для розрахунку інформацію про їх динаміку в розрізі окремих функціональних блоків. Відповідно, розрахунок часткових індикаторів ефективності логістичної діяльності проводиться за формулою 1:

$$E_{\text{частк}k} = \frac{I_{n_k}}{I_{\text{ЛВ}_{Fj}}} \quad (1a) \quad \text{або} \quad E_{\text{частк}k} = \frac{\Pi_{k\phi} / \Pi_{k\sigma}}{\text{ЛВ}_{Fj\phi} / \text{ЛВ}_{Fj\sigma}}, \quad (1б)$$

де $E_{\text{частк}k}$ – частковий індикатор ефективності логістичної діяльності за k -м показником;

I_{n_k} – індекс зміни k -го показника;

$I_{\text{ЛВ}_{Fj}}$ – індекс зміни логістичних витрат щодо j -му функціонального блоку;

$\Pi_{k\phi}$, $\Pi_{k\sigma}$ – фактичне та еталонне (базове) значення k -го показника;

$\text{ЛВ}_{Fj\phi}$, $\text{ЛВ}_{Fj\sigma}$ – фактичне та еталонне (базове) значення розміру логістичних витрат щодо j -ого функціонального блоку.

Як показує логічний аналіз, ефективність логістичної діяльності торговельного підприємства, вимірюваної за k -м показником, зростає, якщо індекс зміни цього показника перевищує індекс зміни логістичних витрат щодо відповідного функціонального блоку ($I_{n_k} > I_{\text{ЛВ}_{Fj}}$). Проте серед показників ефективності логістичної діяльності можна виділити окрему групу за якою таке зростання індексу зміни k -го показника I_{n_k} є негативним результатом. Це стосується передусім показників, пов'язаних із фактором часу, за якими збільшення тривалості виконання логістичного циклу чи часу виконання окремих логістичних операцій (робіт, процедур) (наприклад, оборотність товарного запасу в днях, термін виконання замовлення споживача тощо), є небажаною. Тому для урахування негативного впливу такої зміни і з метою стимулювання скорочення тривалості відповідних процедур розрахунок часткового індикатора ефективності логістичної діяльності за такими показниками необхідно проводити за формулою 2:

$$E_{\text{частк}k_{\text{нег}}} = \frac{1 - I_{n_n}}{I_{\text{ЛВ}_{Fj}}} \quad (2a) \quad \text{або} \quad E_{\text{частк}k_{\text{нег}}} = \frac{1 - (\Pi_{n\phi} / \Pi_{n\sigma})}{\text{ЛВ}_{Fj\phi} / \text{ЛВ}_{Fj\sigma}}, \quad (2б)$$

де $E_{\text{частк}k_{\text{нег}}}$ – частковий індикатор ефективності логістичної діяльності за n -м показником, зростання індексу за якими негативно відбивається на ефективності системи;

I_{n_n} – індекс зміни n -го показника;

$\Pi_{n_{\phi}}$, $\Pi_{n_{\sigma}}$ – фактичне та еталонне (базове) значення n -го показника.

У такому випадку зведений за блоком логістичної діяльності F_j загальний індикатор ефективності повинен розраховуватись за формулою 3:

$$E_{Fj} = \frac{\sum E_{частк_{к}} + \sum E_{частк_{нег}}}{k + n}, \quad (3)$$

де « k » і « n » – кількість часткових показників з позитивним (k) та негативним (n) спрямуванням зміни індексу ефективності, а інтегральний індикатор ефективності логістичної діяльності $E_{заг}$ – за формулою (4):

$$E_{заг} = \sum_j F_j \times W_{Fj}, \quad (4)$$

де W_{Fj} – питома вага логістичних витрат за даними блоком логістичної діяльності у загальних логістичних витратах підприємства, виражена як частка від одиниці.

Отримання в результаті розрахунків значення інтегрального індикатора ефективності логістичної діяльності, яке перевищує одиницю, свідчатиме про позитивну спрямованість розвитку системи логістики торговельного підприємства; у протилежному разі ($E_{заг} < 1$) – розвиток системи логістики даного суб'єкта господарювання потрібно оцінювати негативно, що вимагатиме прийняття і реалізації управлінських рішень задля підвищення ефективності його логістичної діяльності.

Висновки. Підвищення конкурентоспроможності підприємств торгівлі значною мірою залежить від ефективності їх логістичної діяльності в організаційних межах суб'єкта господарювання та у процесах міжсуб'єктної взаємодії з партнерами в інтегрованих ланцюгах постачань. Це обумовлює потребу в проведенні постійного моніторингу ефективності логістичних процесів та загалом ефективності системи логістики як складної організаційно-економічної і техніко-технологічної системи, що охоплює сукупність суб'єктів логістичної діяльності, задіяних у ній об'єктів, здійснюваних потокових процесів (насамперед пов'язаних із рухом потоків товарів у торговельному підприємстві), а також – правові, організаційно-управлінські та методичні засади їх взаємодії.

У зв'язку з цим для потреб управління системами логістики торговельного підприємства потрібне розроблення і застосування таких інструментів вимірювання ефективності логістичної діяльності, які б найбільш адекватно відображали як результати функціонування інтегрованого логістичного ланцюга, так і результати здійснюваних у межах даного суб'єкта господарювання логістичних процесів, робіт, процедур у співвідношенні з використовуваними для цього ресурсами. При цьому для потреб тактичного та оперативного управління логістичною діяльністю рекомендується сформувати ієрархічно організовану систему показників та організувати їх контроль за відхиленнями від еталонних (базових) значень часткових, загальних та інтегральних індикаторів стану.

1. *Окландер М. А.* Логістична система підприємства : монографія / М. А. Окландер. – Одеса : Астропринт, 2004. – 312 с.
2. *Васелевський М.* Економіка логістичних систем : монографія / [М. Васелевський, І. Білик, О. Дейнега та ін.] ; за ред. Є. Крикавського та С. Кубіва. – Львів : Львівська політехніка, 2008. – 596 с.
3. *Денисенко М. П.* Організація та проектування логістичних систем : підручник / [Денисенко М. П., Левковець П. Р., Михайлова Л. І. та ін.] ; за ред. проф. Денисенко М. П., проф. П. Р. Левковця, проф. Л. І. Михайлової. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 336 с.

I. П. Мишук. Оцінювання ефективності системи логістики підприємства торгівлі

4. *Дыбская В. В.* Логистика. Полный курс МВА / В. В. Дыбская, В. И. Сергеев. – М.: Эксмо, 2008. – 944 с.
5. *Круминьш Н.* Логистика в Восточной Европе: Справочник по управлению системами логистики в Восточной Европе, или что необходимо знать, чтобы система логистики была на 30% эффективнее / Круминьш Н., Витолиньш К. – Рига: Schenker, 2007. – 190 с.
6. *Christofer M.* Logistyka i zarzadzanie lancuchem dostaw / Christofer M. – PCDL, Warszawa, 2000. – 273 s.
7. *Ковалев К.* Логистика в розничной торговле: как построить эффективную сеть / Ковалев К., Уваров С., Щеглов П. – СПб.: Питер, 2007. – 272 с.
8. *Фролова Л. В.* Механізми логістичного управління торговельним підприємством: монографія / Л. В. Фролова. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2005. – 161 с.
9. *Хлевицька Т. Б.* Грошові потоки в логістиці торговельних підприємств: сутність та механізми оптимізації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.07.05. «Економіка торгівлі та послуг» / Хлевицька Т. Б. – Донецьк, 2005. – 19 с.
10. *Гончар Л. А.* Підвищення ефективності комерційної логістики на підприємствах роздрібно́ї торгівлі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.04. «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / Гончар Л. А. – Полтава, 2009. – 20 с.
11. *Мізюк Б. М.* Сучасна логістика: моделювання інформаційних потоків у торговельних мережах: монографія / Б. М. Мізюк, Н. І. Бойко. – Львів: вид-во ЛКА, 2011. – 208 с.
12. *Маликов О. Б.* Деловая логистика / О. Б. Маликов. – СПб.: Политехника, 2003. – 223 с.
13. *Пономарьова Ю. В.* Оцінка ефективності логістичної системи / Ю. В. Пономарьова // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. – № 188. – С. 97–101
14. *Есенькин Б. С.* Логистика в книжном деле: учебник для вузов / Б. С. Есенькин, М. Д. Крылова. – М.: МГУП, 2002. – 335 с.
15. *Методические рекомендации по определению эффективности коммерческих сделок* / [сост. И. А. Бланк, Н. Н. Ушакова, Л. А. Кукурудза]. – К.: Киев. торг.-экон. ин-т, 1993. – 51 с.
16. *Власова Н. О.* Використання маржинального аналізу під час формування фінансових результатів підприємств торгівлі / Власова Н. О., Мелушова І. Ю. // Торгівля і ринок України: зб. наук. праць. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2009. – Вип. 27. – С. 435–443.
17. *Гросул В. А.* Оцінка ефективності функціонування підприємств торгівлі з позицій ключових стейкхолдерів: монографія / Гросул В. А., Аванесова Н. Е. – Харків: ХДУХТ, 2010. – 230 с.

Получено 14.08.2012 р.

I. Ф. Мишук

Оценивание эффективности системы логистики предприятия торговли

Уточнены сущность и направления логистической деятельности в торговле. Проанализированы методические подходы к определению сущности эффективности логистической деятельности торгового предприятия и ее измерению. Обоснована необходимость оценивания эффективности системы логистики с использованием адаптированных к специфике логистической деятельности в торговле показателей. Предложен методический подход к измерению эффективности логистической деятельности предприятий торговли и управлению ею на основе системы индикаторов.

Ключевые слова: логистика, торговля, предприятие, логистическая деятельность, система логистики предприятия торговли, эффективность, оценивание эффективности, показатели эффективности.

I. P. Mishchuk

Trade enterprise logistic system efficiency evaluation

The essence and directions of logistic activity in trade is specified in the article. The methodical ways of trade enterprise logistic activity efficiency essence determination and its measuring are analyzed. The necessity of logistic system efficiency evaluation with the use of adapted to the logistic activity specific trade indexes is grounded. The methodical ways of trade enterprises logistic activity efficiency measuring and management by system of indicators is offered.

Keywords: logistic, trade, logistic activity, trade enterprise logistic system, efficiency, evaluation of efficiency, indexes of efficiency.